

KIROTTU VELKA

Suomalaiset kavahtavat julkista velkaa
mutta pelkäävät leikkauksia

Julkisen talouden velkaantuminen on suomalaisten enemmistölle ongelma. Yhteinen näkemys julkisesta taloudesta ei kuitenkaan ulotu sen pidemmälle. Näkemykset jakaantuvat voimakkaasti vastaajien poliittisen suuntautumisen mukaan, kun kysytään, pitäisikö velkavuorta alkaa purkaa mieluummin veronkiristyksillä vai leikkauksilla palveluihin ja etuisuuksiin.

Hieman useampi valitsisi mieluummin veronkiristykset kuin leikkaukset. Omalle kohdalleen kansalaiset eivät veronkiristyksiä haluaisi, ja useimpien mielestä verotuksessa ei lopulta kuitenkaan ole enää kiristämisen varaa.

Hallituspuolueiden kannattajat keskustaa lukuun ottamatta ovat keskimääräistä valmiimpia kasvattamaan velkataakkaa ja kiristämään veroja, kun taas oppositiopuolueiden perussuomalaisten ja kokoomuksen kannattajien näkemys on päinvastainen.

- ◆ 64 prosenttia suomalaisista arvioi, että julkisen talouden nopea velkaantuminen on suuri huoli, sillä tuleville sukupolville jää velasta kohtuuton lasku.
- ◆ Suurempi osa suomalaisista (42 %) korottaisi mieluummin veroja kuin leikkaisi palveluja ja tulonsiirtoja (37 %), jos valtion ja kuntien tulot osoittautuvat riittämättömiksi.
- ◆ Neljäsosa (25 %) on sitä mieltä, että verotuksessa on yleisesti ottaen kiristämisen varaa. Puolet (48 %) ei näe verotuksessa käytännössä ollenkaan kiristämisen varaa.
- ◆ Vain reilu viidesosa (22 %) suomalaisista maksaisi henkilökohtaisesti mielellään nykyistä enemmän veroja. Selvä enemmistö (57 %) ei niin tekisi.

Valtaosa suomalaisista on huolissaan julkisen talouden velkaantumisesta, mutta näkemykset jakaantuvat, kun kysytään, miten velkaongelmaa tulevaisuudessa pitäisi hoitaa. Joidenkin mielestä verotusta tulisi kiristää, toiset leikkaisivat mieluummin palveluista.

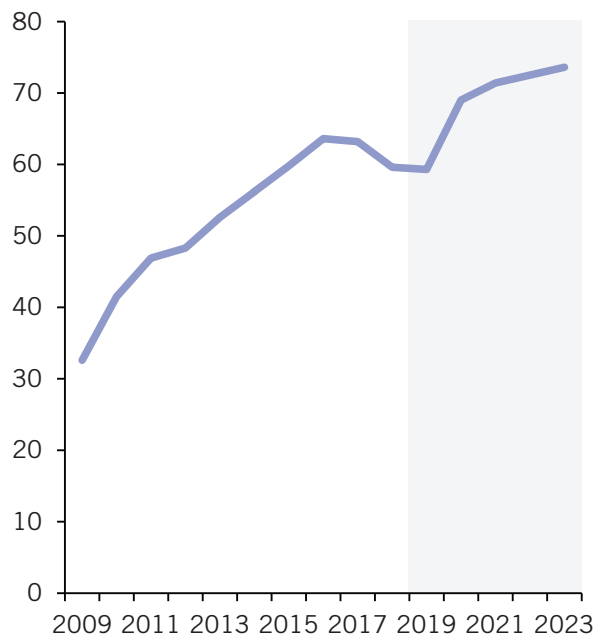
Enemmistön mielestä verotuksessa ei kuitenkaan enää ole kiristämisen varaa. Jakolinjat sekä suhtautumisessa velkaantumiseen että keinoihin velkaantumisen torjumiseksi piirtyvät selvästi vastaajan poliittisen suuntautumisen mukaan (ks. *Oikeisto-opposition kannattajat vaativat talouskuria ss. 10–12*).

Selvitimme suomalaisten suhtautumista julkiseen talouden tasapainottamiseen koronakriisin jälkeisenä aikana kuudella väiteparilla osana EVAn syksyn 2020 Arvo- ja asennetutkimusta. Vastaajia pyydettiin jokaisen väittämän kohdalla ottamaan kantaa, kumpi esitetyistä väitteistä vastaa paremmin omaa näkemystä (ks. väitteet Taulukossa 1).

Julkinen velka suhteessa bruttokansantuotteen on yli tuplaantunut vuoden 2008 finanssikriisin jälkeen (Kuvio 1). Vuosikymmenen jatkunut keskustelu julkisen talouden tasapainottamisen tarpeesta on tullut kansalaisille tutuksi.

Vajaa kaksi kolmesta suomalaisesta (64 %) arvioi, että julkisen talouden nopea velkaantuminen on suuri huoli, sillä tuleville sukupolville

KUVIO 1. Julkisyhteisöjen velka (% / bkt)

Lähteet: Tilastokeskus ja valtiovarainministeriö (ennuste: 2019–2023).

TAULUKKO 1. Kyselyn väiteparit: Kumpi väite (A vai B) vastaa paremmin omaa näkemystäsi?*

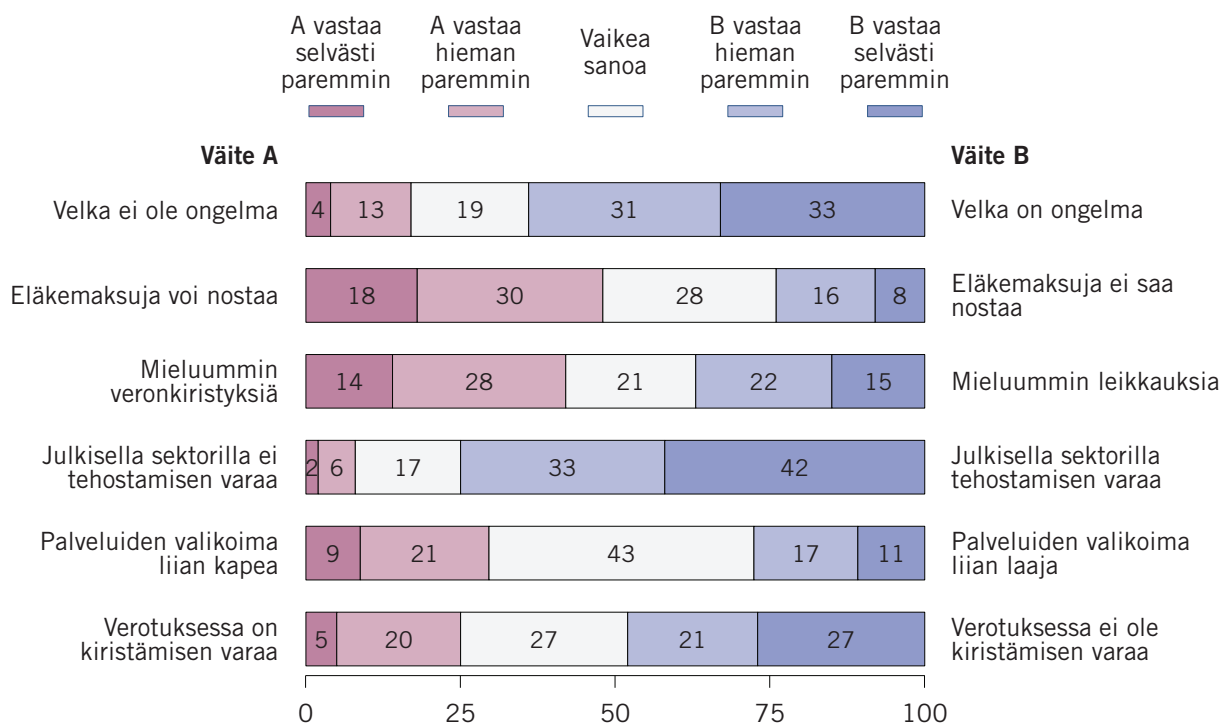
VÄITE A	VÄITE B
Julkisen talouden nopea velkaantuminen ei ole suuri huoli, sillä tulevat sukupolvet kykenevät kyllä hoitamaan velkaa.	Julkisen talouden nopea velkaantuminen on suuri huoli, sillä tuleville sukupolville jää velasta kohtuuton lasku.
Jos eläkejärjestelmän rahoitus lähivuosina tiukkeenee, on parempi nostaa eläkemaksuja kuin leikata eläke-etuuksia.	Jos eläkejärjestelmän rahoitus lähivuosina tiukkeenee, on parempi leikata eläke-etuuksia kuin nostaa eläkemaksuja.
Jos valtion ja kuntien menot osoittautuvat riittämättömiksi menojen kattamiseen, on parempi korottaa veroja kuin leikata palveluja ja tulonsiirtoja.	Jos valtion ja kuntien menot osoittautuvat riittämättömiksi menojen kattamiseen, on parempi leikata palveluja ja tulonsiirtoja kuin korottaa veroja.
Suomessa valtion ja kuntien toiminnassa ei ole juuri tehostamisen varaa, jota voisi hyödyntää.	Suomessa valtion ja kuntien toiminnassa on paljon tehostamisen varaa, jota tulisi hyödyntää.
Julkisten palveluiden ja toimintojen valikoima on nykyisellään pikemmin liian kapea kuin liian laaja ja sitä tulisi monipuolistaa.	Julkisten palveluiden ja toimintojen valikoima on nykyisellään pikemmin liian laaja kuin kapea ja sitä tulisi karsia.
Suomessa verotuksessa on yleisesti ottaen vielä kiristämisen varaa.	Suomessa verotuksessa ei yleisesti ottaen ole käytännössä ollenkaan kiristämisen varaa.

* Tarkka kysymysmuoto EVAn Arvo- ja asennetutkimuksessa: "Koronapandemian aikanaan väistyttävä Suomessa jouduttaneen keskustelemaan julkisen talouden tasapainottamisesta. Miten sinä henkilökohtaisesti suhtaudut asiaan? Valitse kustakin alla olevista kuudesta väittämäparista (A ja B) se väittäjä, kumpi paremmin vastaa omaa näkemystäsi. Anna vastauksesi asteikolla 1–5 (1 = Väittäjä A vastaa selvästi paremmin, 5 = Väittäjä B vastaa selvästi paremmin)."

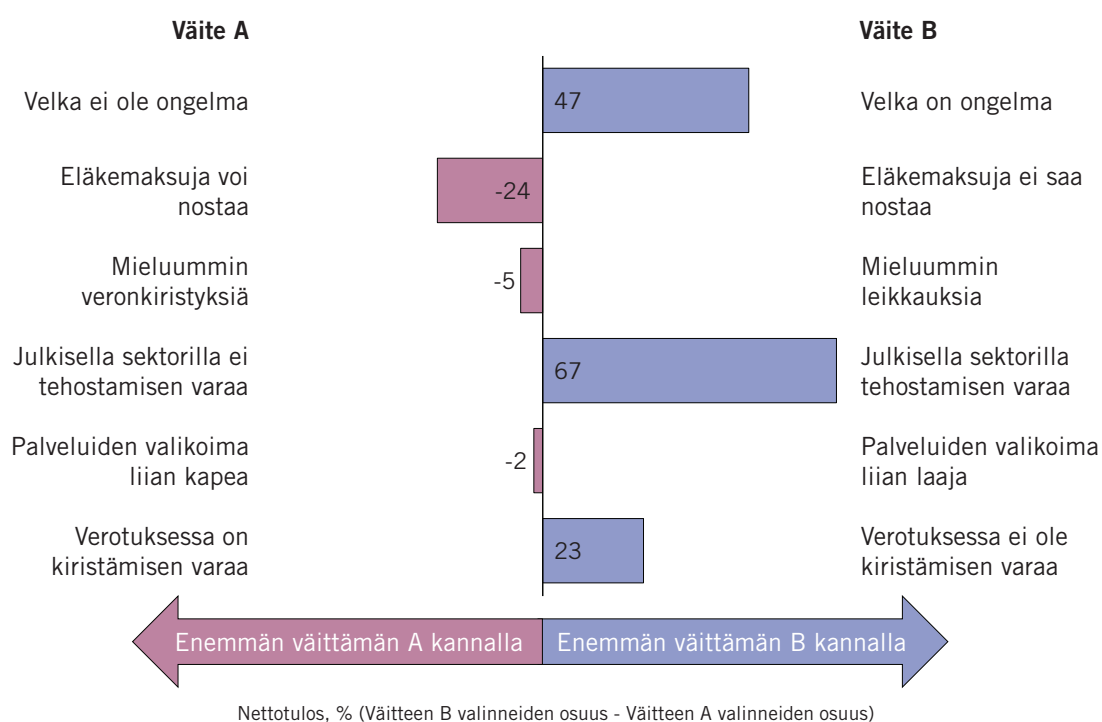
jää velasta kohtuuton lasku (Kuvio 2a). Vain 17 prosenttia on pikemmin sitä mieltä, että julkisen talouden nopea velkaantuminen ei ole suuri huoli, sillä tulevat sukupolvet kykenevät kyllä hoitamaan velkaa.

Suomalaisten yksimielisyys velkaongelmasta korostuu, kun tarkastellaan summamuuttujakuviota (Kuvio 2b), jossa väitteen B kanssa samaa mieltä olevien osuudesta on vähennetty väitteen A kanssa samaa mieltä olevien osuus. Kuva kertoo,

KUVIO 2a. Suhtautuminen julkista taloutta koskeviin väitepareihin, vastausten jakaumat (%)

KUVIO 2b. Suhtautuminen julkista taloutta koskeviin väitepareihin, vastausten nettotulokset (%)

että kansalaiset kallistuvat selvästi näkemään julkisen talouden velkaantumisen suurena huolena.

Enemmistölle velkaantuminen on kuitenkin enemmän kuin pelkästään suuri huoli, ja he toteavat yksikantaan Suomen elävän nykyisin liikaa velaksi ja joutuvan sen seurauksena vielä suurten ongelmien eteen. Tätä mieltä on selvä enemmistö (59 %) suomalaisista (Kuvio 3a). Viidesosa (20 %) ei näe velkaantumisessa ongelmaa.

Eniten huolissaan velkaantumisesta ovat perussuomalaisten (93 %) ja kokoomuksen (82 %) kannattajat (kaikki julkaisussa käsiteltyjen kysymysten väestöryhmittäiset erottelut löytyvät Kuvioliitteestä). Sitä vastoin hallituspuolueiden kannattajat eivät ole juuri huolissaan velkaantumisesta, keskustan kannattajia (71 %) lukuun ottamatta.

Kansalaiset eivät avaisi rahahanoja

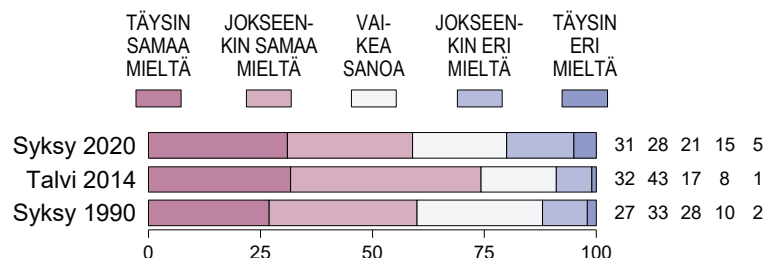
Viimeksi asiaa kysyttiin talvella 2014, jolloin jopa kolme neljästä (75 %) sanoi Suomen elävän liikaa

velaksi. Tuolloin elettiin Jyrki Kataisen (kok.) hallituksen loppukautta, ja julkisen talouden vakauttaminen oli yksi hallituksen painopistealueista.¹ Julkisen talouden tasapainottaminen oli niin ikään Juha Sipilän (kesk.) vuonna 2015 aloittaneen hallituksen keskeisiä tavoitteita.² Julkinen talous on ollut alijäämäinen joka vuosi vuodesta 2009 alkaen.³ Velan kasvusta huolimatta siihen asennoidutaan jonkin verran vähemmän huolestuneesti kuin vuonna 2014.

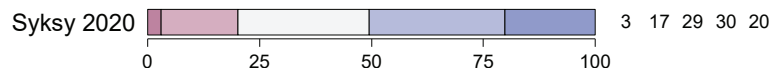
Vuoden 2019 eduskuntavaalien jälkeen aloittanut Antti Rinteen (sd.) ja sitä jatkanut Sanna Marinin (sd.) hallitus ottivat edeltäviin hallituksiin nähden toisenlaisen linjan talouden tasapainottamiseen.⁴ Kärkeen nostettiin tulevaisuusinvestoinnit, eli hallituksen talouspoliittinen linja oli alun perinkin julkisia menoja selvästi kasvattava.⁵ Julkisen talouden tasapaino piti hoitaa työllisyysastetta kasvattamalla.⁶ Vuonna 2019 elettiin pitkän taantumuksen jälkeistä nousukautta, jolloin kansalaisten odotuksetkin olivat kääntyneet julkisten menojen lisäämistä puoltaviksi.⁷

KUVIO 3. Suhtautuminen velkaan

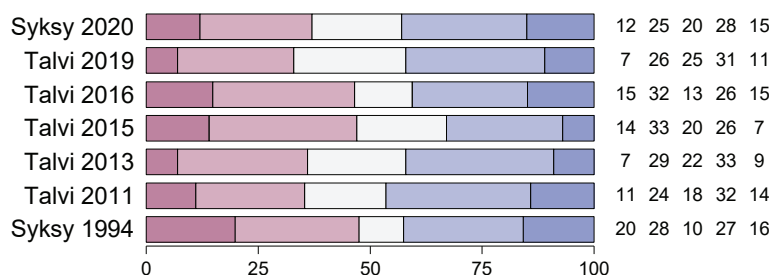
3a "Suomi elää nykyisin liikaa velaksi ja joutuu sen seurauksena vielä suurten ongelmien eteen" (%)

3b "Suomen julkisen velan kasvulla ei ole suurta väliä, sillä korkotaso pysyy alhaisena vielä pitkään" (%)

3c "Maamme nopeasti kasvanut valtionvelka on pakko saada pikaisesti kuriin riippumatta siitä millaisia etujen ja hyvinvoinnin leikkauksia siitä kansalaisille seuraa" (%)

Koronakriisi muutti taloustilanteen vuonna 2020 kertaheitolla. Vaikka bruttokansantuote ei syöksynyt Suomessa pelätyllä tavalla, koronakriisin hoito nosti alijäämät uudelle tasolle. Marinin hallitus lykkäsi vuoden 2021 budjetin esittelyn yhteydessä talouden tasapainotustavoitetta vuosikymmenen loppuun.⁸

Koronakriisi on tarkoittanut Euroopassa sitä, että sekä keskuspankin rahapoliittiset että valtioiden finanssipoliittiset rahahanat ovat olleet auki ja valtioiden on annettu velkaantua melko vapaasti ilman huolta talouskurista. Myös Suomessa velkaantumisen taittaminen on toistaiseksi lykätty tulevaisuuden murheeksi. Huolimatta politiikan linjan muutoksesta, kansalaiset eivät suhtaudu velkaan huolettomasti.

Vain viidesosa (20 %) on sitä mieltä, että Suomen julkisen velan kasvulla ei ole suurta väliä, sillä korkotasoa pysyy alhaisena vielä pitkään (Kuvio 3b). Väitteen tyrmää puolet (50 %), mutta kohtuullisen iso osuus (29 %) ei ota siihen kantaa. Selvimmin eri mieltä väitteen kanssa ovat perussuomalaisten (82 %), kokoomuksen (78 %) ja keskustan (75 %) äänestäjät (ks. Kuvioliite).

Leikkaukset epäilyttävät

Kansalaiset eivät kuitenkaan ole valmiita aivan mihin tahansa velan kuriin laittamiseksi, vaan etenkin leikkauksien suhteen vallitsee epävarmuutta (ks. tarkemmin suomalaisten suhtautuminen leikkauksiin ja veronkiristykseen ss. 6–8).

Kansalaisista 37 prosenttia on sitä mieltä, että maamme nopeasti kasvanut valtionvelka on pakko saada pikaisesti kuriin riippumatta siitä, millaisia etujen ja hyvinvoinnin leikkauksia siitä kansalaisille seuraa (Kuvio 3c). Eri mieltä on suurempi osuus, 43 prosenttia. Samaa mieltä olevien osuus on kasvanut edellisen vuoden mittauksesta neljällä prosenttiyksiköllä, mutta huoli velasta ei ole vuosien 2015–2016 tasolla, jolloin 47 prosenttia vaati valtionvelkaa kuriin tarvittaessa kovinkin leikkauksin.

Miehet (46 %) ovat selvästi valmiimpia leikkauksiin velkaantumisen estämiseksi kuin naiset (28 %, ks. Kuvioliite). Leikkauksia velkaantumisen saamiseksi kuriin vaativat erityisesti kokoomuksen (66 %), keskustan (61 %) ja perussuomalaisten (61 %) äänestäjät. Viimeksi mainittujen kohdalla on tapahtunut poikkeuksellisen suuri asennemuutos vuoden 2019 Arvo- ja asennetutkimukseen nähden, sillä tuolloin vain 36 prosenttia perussuomalaisista vaati valtionvelkaa kuriin, vaikka se tarkoittaisi etujen ja hyvin-

voinnin leikkauksia. Perussuomalaisten äänestäjäkunnan kääntyminen vahvasti talouskuria kannattavalle ja veronkiristykseen vastustavalle linjalle näkyy kautta linjan syksyn 2020 kyselyn vastauksissa.

Tehostaminen kuulostaa kivalta

Julkisen talouden velkaantuminen laitettaisiin mieluiten kuriin pehmeillä keinoilla, joissa kenenkään etuisuuksista ei tarvitse leikata. Tämä asenne näkyy Arvo- ja asennetutkimuksissa laajemmin. Myös työllisyystoimien kohdalla suomalaiset kannattavat pehmeitä keinoja, joissa kenenkään etuisuuksiin ei kosketa.⁹

Suomalaiset ovat varsin yksimielisiä julkisen sektorin tehostamisen tarpeesta. Kolme neljästä (75 %) on sitä mieltä, että Suomessa valtion ja kuntien toiminnassa on paljon tehostamisen varaa, jota tulisi hyödyntää (ks. Kuvio 2 s. 3). Vain kahdeksan prosenttia ei näe varaa tehostamiseen.

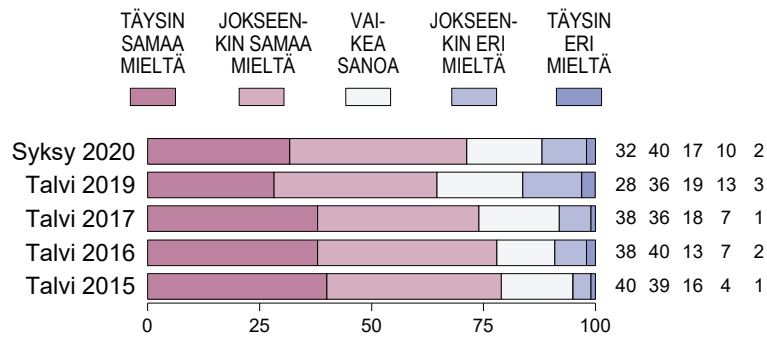
Toiminnan tehostaminen on sikäli kansalaisten näkökulmasta helppo ratkaisu, että se ei enemmistön kohdalla tarkoita itselle sen paremmin heikompia palveluita kuin kireämmän verotuksen nakertamaa laihempaa rahapussiakaan.

Kun suhtautumista tehostamiseen tarkastellaan suhteessa veronkiristykseen, saadaan likimain sama tulos kuin kysyttäessä puhtaasti tehostamisen tarpeesta. Julkisen talouden toiminnan tehostamista verotuksen jatkuvan kiristämisen sijaan kannattaa 72 prosenttia suomalaisista (Kuvio 4). Toisella kannalla on vain reilu kymmenys (12 %). Julkisen talouden tehostamista vaativien osuus on kasvanut edellisvuodesta kahdeksalla prosenttiyksiköllä.

Jälleen kerran vastaajissa erottuvat suurten oppositiopuolueiden ja keskustan kannattajat. Perussuomalaisten (95 %), kokoomuksen (91 %) ja keskustan (87 %) äänestäjät ovat innokkaimpia julkisen talouden tehostamisen vaattajia (ks. Kuvioliite). Keskustan äänestäjät erottuvat useiden kysymysten kohdalla tiukemman talouskurin kannattajina kuin muiden hallituspuolueiden kannattajat.

Tehostaminen ei kuitenkaan tarkoita enemmistölle sitä, että julkisen sektorin palveluvalikoimaa pitäisi karsia. Huomattavasti hankalammaksi nimittäin osoittautuu kysymys julkisen sektorin laajuudesta, sillä 43 prosenttia ei osannut ottaa kantaa, onko julkisten palveluiden ja toimintojen valikoima nykyisellään liian laaja vai liian kapea (ks. Kuvio 2 sivulla 3). Likimain yhtä suuri osuus (30 %) arvioi valikoiman liian kapeaksi kuin liian laajaksi (28 %).

KUVIO 4. "Verotuksen jatkuvan* kiristämisen sijaan julkisen talouden toimintaa pitäisi tehostaa" (%)

*Kysymysmuoto osittain vaihdellut. Vuonna 2019 muotona oli 'Verotuksen kiristämisen sijaan..'

Julkisen talouden tehostamisen vaade tarkoittaa kansalaisille ensi sijassa sitä, että käytetyistä resursseista pitäisi saada – tavalla tai toisella – enemmän irti. Hyvinvointipalvelut ovat nimittäin selvälle valtaosalle suomalaisista rakkaita, ja pohjoismaisesta mallista haluttaisiin pitää kiinni.

Yli kolme neljästä (78 %) pitää suomalaista hyvinvointivaltiota aina hintansa arvoisena, vaikka hyvän sosiaaliturvan ja muiden julkisten palvelujen ylläpitäminen maksaa paljon (Kuvio 5). Toista mieltä on 12 prosenttia. Varaukseton tuki hyvinvointivaltiolle hiipuu kuitenkin nyt toisena mitauskertana peräkkäin, kun vuonna 2018 vielä 85 prosenttia oli väitteen kanssa samaa mieltä. Se on

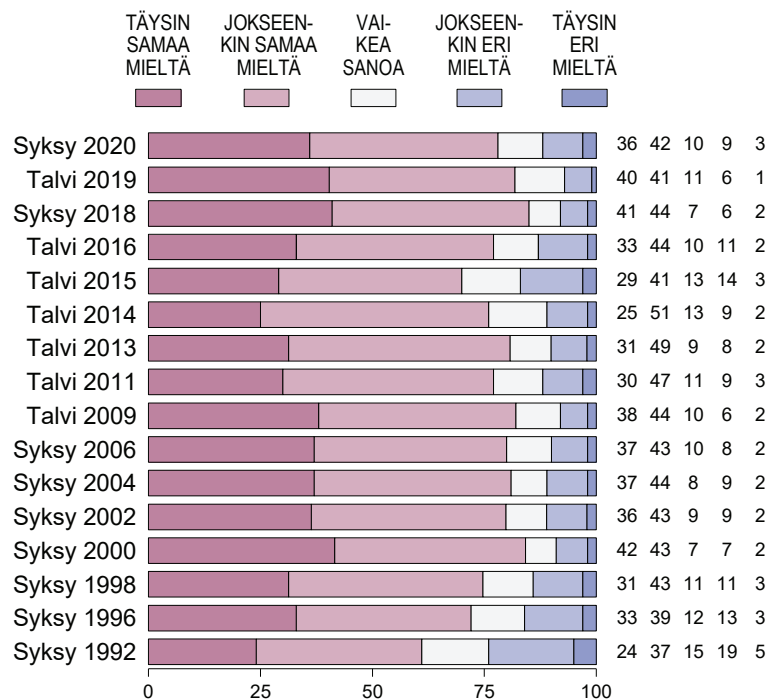
silti edelleen pitkän ajan keskiarvon yläpuolella, joten kehityksestä ei voi vielä päätellä hyvinvointivaltion arvostuksen olevan hiipumassa.

Eniten epäilyksiä hyvinvointivaltion nykymeno herättää perussuomalaisten (54 %) ja kokoomuksen (67 %) äänestäjien sekä johtavassa asemassa olevien (58 %) ja yrittäjien (60 %) keskuudessa (ks. Kuvioliite).

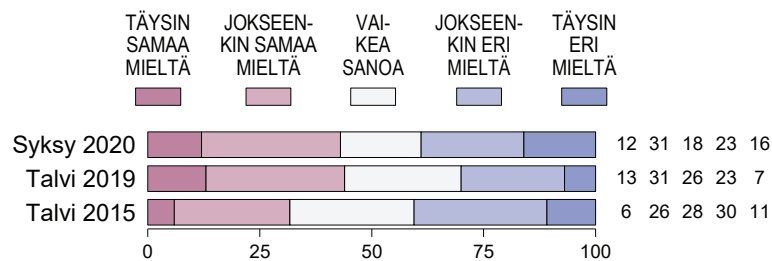
Mieluummin veronkiristystä kuin leikkauksia

Hyvinvointivaltion vaaliminen näkyy myös siinä, että kun sen leikkaaminen asetetaan vastakkain

KUVIO 5. "Vaikka hyvän sosiaaliturvan ja muiden julkisten palvelujen ylläpitäminen maksaa paljon, suomalainen hyvinvointivaltio on aina hintansa arvoinen" (%)

KUVIO 6. ”Vaikka verotus Suomessa kiristyisikin hieman nykytasoltaan, se ei aiheuttaisi merkittävää haittaa taloudelle ja investoinneille” (%)

veronkorotusten kanssa, suurempi osa suomalaisista (42 %) korottaisi mieluummin veroja kuin leikkaisi palveluja ja tulonsiirtoja (37 %), jos valtion ja kuntien tulot osoittautuvat riittämättömiksi (ks. Kuvio 2 s. 3). Näkemykset kuitenkin jakaantuvat jotakuinkin tasan.

Tämä selittyy osin sillä, että varsin moni pitäisi ovea auki pienehköille veronkiristyksille. Suomalaisista 43 prosenttia on sitä mieltä, että taloudelle ja investoinneille ei aiheutuisi merkittävää haittaa, vaikka verotus Suomessa kiristyisikin hieman nykytasoltaan (Kuvio 6). Näkemykset varovaisitakin veronkiristyksistä kuitenkin jakautuvat voimakkaasti, ja eri mieltä on lähes yhtä moni (39 %).

Verotuksen pieneenkin kiristymiseen suhtautuvat erityisen torjuvasti perussuomalaisten (72 % eri mieltä väitteen kanssa) ja kokoomuksen (62 %) äänestäjät (ks. Kuvioliite). Perussuomalaisten asenteet ovat muuttuneet edelliseen mittauskertaan nähden 12 prosenttiyksikköä torjuvampaan suuntaan. Selvästi eniten veronkiristysvalmiutta on vasemmistoliiton (85 %) ja SDP:n (71 %) äänestäjillä.

Valmius verojen kiristämisen vaikuttaisi olevan osin yhteydessä valmiuteen tinkiä omista eduista ja elintasosta koronavirusepidemiassa. Hieman yli puolet (52 %) osoittaa tinkimisvalmiutta ja reilu neljäsosa

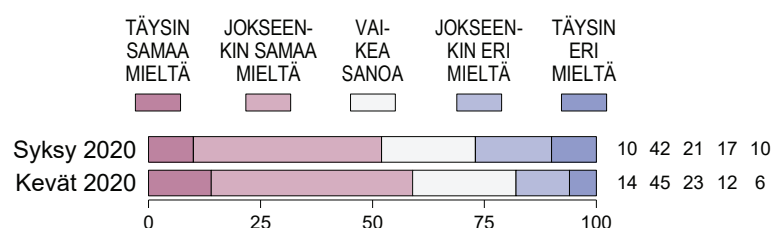
(27 %) ei (Kuvio 7). Tinkimisvalmius on pienentynyt koronavirusepidemiasta syksyyn seitsemän prosenttiyksikköä. Syksyn Arvo- ja asennetutkimuksen tulokset kerättiin lokakuussa 2020, jolloin tautitilanne ei ollut aivan yhtä paha kuin kevään mittauksen yhteydessä.

Pienintä tinkimisvalmius on perussuomalaisten äänestäjillä (33 %) ja suurinta keskustan äänestäjillä (75 %) (ks. Kuvioliite). Hallituspuolueiden kannattajista tinkimisvalmius on oppositioapuolueiden kannattajia suurempaa myös vihreiden (64 %), SDP:n (61 %) ja vasemmistoliiton (59 %) kannattajien keskuudessa. Koronakriisiin liittyvä tinkimisvalmius omista eduista vaikuttaisi vastaajien mielessä pikemminkin kytkeytyvän valmiuteen kiristää verotusta kuin valmiuteen leikata menoja.

Veronkiristysten hienoinen etusija suhteessa palveluiden ja etuisuuksien leikkaamiseen ei kuitenkaan kerro koko totuutta suomalaisten suhtautumisesta veronkiristykseen. Harva nimittäin näkee verotuksessa juuri lainkaan kiristämisen varaa Suomessa.

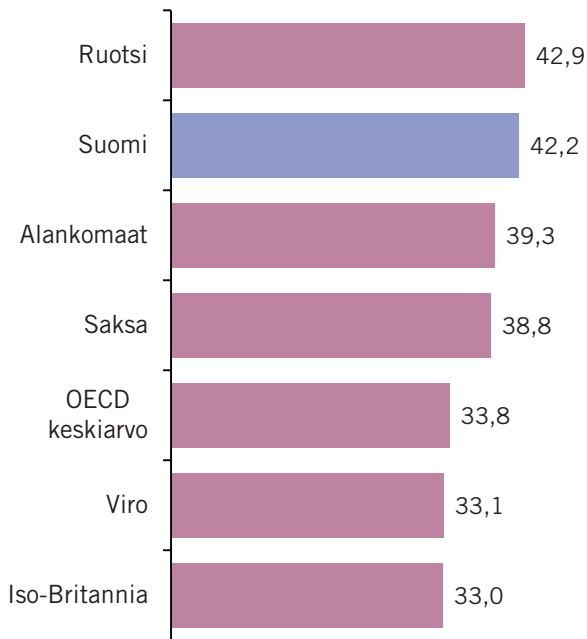
Vain neljäsosa (25 %) on sitä mieltä, että verotuksessa on yleisesti ottaen kiristämisen varaa. Puolet (48 %) ei näe verotuksessa käytännössä ollenkaan kiristämisen varaa (ks. Kuvio 2 s. 3).

KUVIO 7. ”Koronavirusepidemian aiheuttaman* vaikean taloustilanteen vuoksi olen valmis tinkimään omista eduistani ja elintasostani tilanteen yli pääsemiseksi” (%)

*Muoto keväällä 2020: ”Jos Suomen talous ajautuu vaikeuksiin koronavirusepidemian vuoksi, olen valmis tinkimään omista eduistani ja elintasostani tilanteen yli pääsemiseksi”

KUVIO 8. Kokonaisveroaste vuonna 2019 (%/bkt)

Lähde: OECD.

Näin ollen näkemys verojen kiristämisestä asetuu uuteen valoon. Verojen pienillä kiristyksillä selviytyminen julkisen talouden kriisistä vaikuttaisikin olevan monen toive, mutta realiteetit puhuvat toivetta vastaan. Suomen kokonaisveroaste on OECD-maiden keskiarvoa selvästi kireämpi (Kuvio 8).¹⁰

Realistisempi kuva kansalaisten todellisesta valmiudesta verojen kiristykseen saadaan, kun kysytään vastaajien valmiutta oman verotuksen kiristämiseen. Vain reilu viidesosa (22 %) suomalaisista maksaisi henkilökohtaisesti mielellään nykyistä enemmän veroja (Kuvio 9). Selvä enemmistö (57 %) ei niin tekisi.

Vastauksissa näkyy ilmiö, jonka mukaan kansalaiset kiristäisivät mieluiten muiden veroja, mutta harva on valmis itse maksamaan enemmän veroja.¹¹

Eniten veronmaksuhalukkuutta on vasemmistoliiton äänestäjillä (61 %) ja vähiten perussuomalaisten (86 %) ja kokoomuslaisten (76 %) äänestäjien keskuudessa (ks. Kuvioliite).

Eläkkeisiin ei saa koskea

Julkisen talouden kokonaisuuteen kuuluu kuntien ja valtion lisäksi myös suomalainen työeläkejärjestelmä. Työeläkemaksut vaikuttavat myös kokonaisveroasteeseen. Paine eläkemaksujen korotukseen vaikuttaa siten tulevaisuudessa verorasitukseen ja työn kannustimiin.¹²

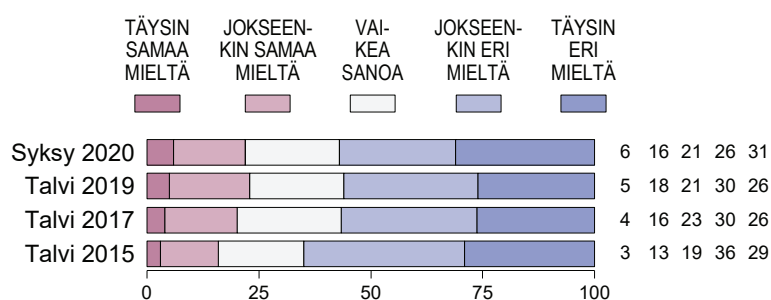
Eläke-etuisuuksien leikkaaminen ei kuitenkaan kansalaisilta juuri vastakaikua saa. Jos vastakkain asetetaan eläkemaksujen nosto ja eläke-etuuksien leikkaaminen, suurempi osa (48 %) kallistuu eläkemaksujen korottamisen puoleen eläkkeiden leikkausten sijaan (24 %) (ks. Kuvio 2 s. 3).

Arvo- ja asennetutkimus piirtää kokonaisuudessaan kaksijakoisen suhtautumisen julkisen talouden tasapainottamiseen. Enemmistö on huolissaan velkaantumisesta, mutta leikkaukset palveluihin ja etuisuuksiin tuntuvat monesta edelleen vaikeammilta kuin veronkiristykset. Ilman odotettua ripeämpää talouskasvua ja työllisyyden merkittävää kohenemista, leikkaukset ovat kuitenkin väistämättä edessä, sillä veronkiristykset tarkoittavat työnteon ja investoimisen kannustinten heikentämistä.

Eryteisesti kokoomuksen ja perussuomalaisten kannattajat ovat valmiita myös palveluiden ja etuisuuksien leikkauksiin. Hallituspuolueiden kannattajat lukuun ottamatta keskustan kannattajia torjuvat leikkaukset ja toivovat mieluummin veronkiristyksiä.

Tämä jakolinja saattaa vaikuttaa jo kevään 2021 kuntavaalien asetelmaan, mutta tulee näkyviin viimeistään vuoden 2023 eduskuntavaalien alla. Arvo- ja asennetutkimuksen perusteella näyt-

KUVIO 9. ”Maksaisin henkilökohtaisesti mielelläni nykyistä enemmän veroja” (%)

tää siltä, että kansalaiset haluaisivat päästä valitsemaan kahden selvästi erilaisen politiikkalinjan väliltä, joista toinen on julkisia menoja pikemminkin lisäävä ja veroja kiristävä ja toinen on päänvas-

tainen. Odotusten näkökulmasta on erityisen mielenkiintoista seurata, toteutuvatko vaaleissa nämä kaksi vaihtoehtoa, vai onko sittenkin tulevaisuuden linjana paluu blokittaviin koalitioihin.

Taloukasvun arvostus kasvussa

Suomalaisten suhtautumisessa taloukasvuun hyvinvoinnin moottorina on tapahtunut EVAn Arvo- ja asennetutkimusten mittauksien aikana suurta vaihtelua. Suhtautumista taloukasvuun on kysytty EVAn kyselyissä läpi niiden historian vuodesta 1984 alkaen. Suhtautuminen on ollut yhteydessä suhdanteen tilanteeseen siten, että taloukasvun arvostus on aina kasvanut taantumien jälkeen, mutta on nousukauden myötä hiipunut.^a

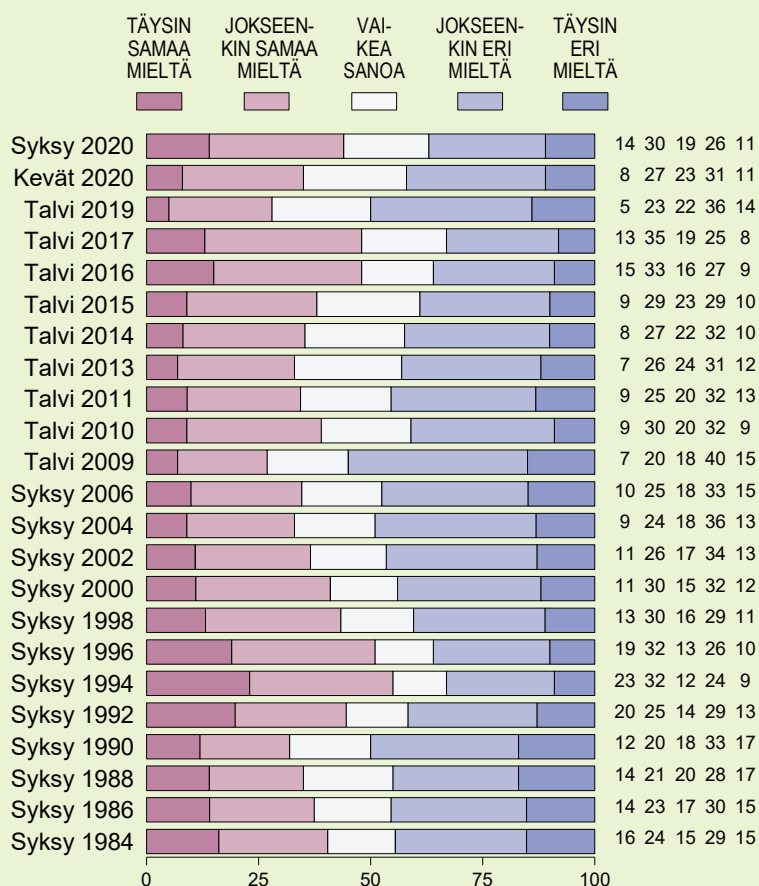
Nyt suomalaisten taloukasvun asenteissa havaitaan mittauksien historialle tyypillinen taloukasvun arvostuksen kasvu.

Suomalaisista 44 prosenttia on sitä mieltä, että ihmisten hyvinvoinnin jatkuminen voi perustua vain taloudelliseen kasvuun (Kuvio 10). Eri mieltä on 37 prosenttia.

Samankielisten osuus on kasvanut vuoden 2020 kevästä yhdeksällä ja vuoden 2019 mittaukseen nähden 16 prosenttiyksiköllä. Näin iso muutos vuoden sisään on poikkeuksellisen suuri. Suomalaisten asenteet kysymyksen suhteen ovat vaihdelleet suhdanteen mukaan, niin että suurimmillaan taloukasvun arvostus oli laman jälkeen vuonna 1994, jolloin väitteen kanssa oli samaa mieltä 55 prosenttia. Vuosina 2016–2017 väitteeseen yhtyi 48 prosenttia.

Väestöryhmistä taloukasvun merkitykseen hyvinvoinnin lähteenä uskovat eniten kokoomuksen (80 %) ja perussuomalaisten (64 %) äänestäjät sekä yrittäjät (63 %). Hallituspuolueiden kannattajien keskuudessa enemmistö ei näe taloukasvua välttämättömänä hyvinvoinnille.

KUVIO 10. "Ihmisten hyvinvoinnin jatkuminen voi perustua vain taloudelliseen kasvuun" (%)

^a Metelinen (2020).

OIKEISTO-OPPOSITION KANNATTAJAT VAATIVAT TALOUSKURIA

Suomalaisten asenteet velkaantumiseen ja veronkiristykseen jakaantuvat voimakkaasti vastaajan puoluekannatuksen mukaan. Hallituspuolueiden ja opposition kannattajien näkemykset ovat kuin yö ja päivä.

Selvitimme eroja suhtautumisessa velkaantumiseen ja veronkiristykseen faktorianalyysillä, jossa kyselyssä esitetyt väitteet tiivistyvät kahdeksi muuttujaksi (Taulukko 2). Muuttujista ensimmäistä kutsutaan tässä yhteydessä ”velkaantumiseksi” ja toista ”veronkiristykseksi”.

Faktoriin ”velkaantuminen” hakeutuvat kaikki väittämät ja väiteparit, jotka mittaavat suhtautumista velkaantumiseen. Vastaavasti faktoriin ”veronkiristykset” kerääntyvät ne väittämät, jotka kuvaavat positiivista tai negatiivista suhtautumista veronkiristykseen.

Eri väestöryhmien välisiä suhtautumiseroja toisiinsa kuvataan asennekartalla (Kuvio 11), jossa ryhmien sijaintipisteet kertovat niiden välisistä asenne-eroista toisiinsa ja suhteessa koko väestön keskimääräisiin näkemyksiin. Akseleiden leikkauspiste kuvaa väestön keskimääräistä suhtautumista velkaantumiseen ja veronkiristykseen. Liikuttaessa pystyakselilla ylöspäin suhtautuminen velkaantumiseen muuttuu myön-

teisemmäksi. Vastaavasti liikuttaessa vaaka-akselilla oikealle suhtautuminen veronkiristykseen muuttuu hyväksyvämmäksi.

Väestön keskimääräinen suhtautuminen kallistuu faktoriden muuttujien mukaisesti torjuvaan suuntaan sekä velkaantumisen että veronkiristysten kohdalla.

KAKSI BLOKKIA

Asennekartan vasempaan alanurkkaan hakeutuvat ne väestöryhmät, joissa suhtaudutaan keskimääräistä torjuvammin velkaantumiseen ja veronkiristykseen. Perussuomalaisten kannattajissa suhtautuminen niin velkaantumiseen kuin veronkiristykseenkin on väestöryhmistä torjuvinta. Kokoomuksen äänestäjät ovat liki samalla tasolla suhtautumisessa velkaantumiseen, mutta suhtautuminen veronkiristykseen on hieman sallivampaa. Samassa nurkassa sijaitsevat myös yrittäjät, mutta vähemmän keskiarvosta poikkeavilla näkemyksillä.

TAULUKKO 2. Suhtautuminen velkaantumiseen ja veronkiristykseen: muuttujat ja niiden faktorilataukset

	Velkaantuminen	Veronkiristykset
Suomi elää nykyisin liikaa velaksi ja joutuu sen seurauksena vielä suurten ongelmien eteen.	-0,824	
Julkisen talouden nopea velkaantuminen ei ole suuri huoli, sillä tulevat sukupolvet kykenevät kyllä hoitamaan velkaa.	0,807	
Maamme nopeasti kasvanut valtionvelka on pakko saada pikaisesti kuriin riippumatta siitä millaisia etujen ja hyvinvoinnin leikkauksia siitä kansalaisille seuraa.	-0,798	
Suomen julkisen velan kasvulla ei ole suurta väliä, sillä korkotaso pysyy alhaisena vielä pitkään.	0,757	
Julkisten palveluiden ja toimintojen valikoima on nykyisellään pikemmin liian kapea kuin laaja ja sitä tulisi monipuolistaa.	0,468	
Maksaisin henkilökohtaisesti mielelläni nykyistä enemmän veroja.		0,817
Suomessa verotuksessa on yleisesti ottaen vielä kiristämisen varaa.		0,758
Vaikka verotus Suomessa kiristyisikin hieman nykytasoltaan, se ei aiheuttaisi merkittävää haittaa taloudelle ja investoinneille.		0,734
Koronavirusepidemian aiheuttaman vaikean taloustilanteen vuoksi olen valmis tinkimään omista eduistani ja elintasostani tilanteen yli pääsemiseksi.		0,706

Oikeassa alanurkassa suhtaudutaan keskimääräistä myönteisemmin veronkiristykseen, mutta kielteisemmin velkaantumiseen. Tätä näkemystä edustavat erityisesti keskustan ja kristillisdemokraattien kannattajat.

Oikeassa ylänurkassa sijaitsevat ne, joiden mielestä sekä velkaantuminen että veronkiristykset ovat hyväksyttävämpiä kuin väestön mielestä keskimäärin. Vasemmistoliiton kannattajat ovat suhtautumisessa velkaantumiseen aivan omilla lukemillaan ja suhtautuvat myös veronkiristykseen hyväksyvimmin. Samankaltaiset, mutta hieman vähemmän keskiarvosta poikkeavat näkemykset on vihreiden ja SDP:n kannattajilla

Lopulta vasempaan ylänurkkaan hakeutuvat ne, jotka ovat väestökeskiarvoa enemmän huolissaan veronkiristyksestä, mutta eivät velkaantumisesta. RKP:n kannattajat erottuvat kyseisessä nurkassa ylhäisessä yksinäisydessään. Johtavassa asemassa olevien asenteet

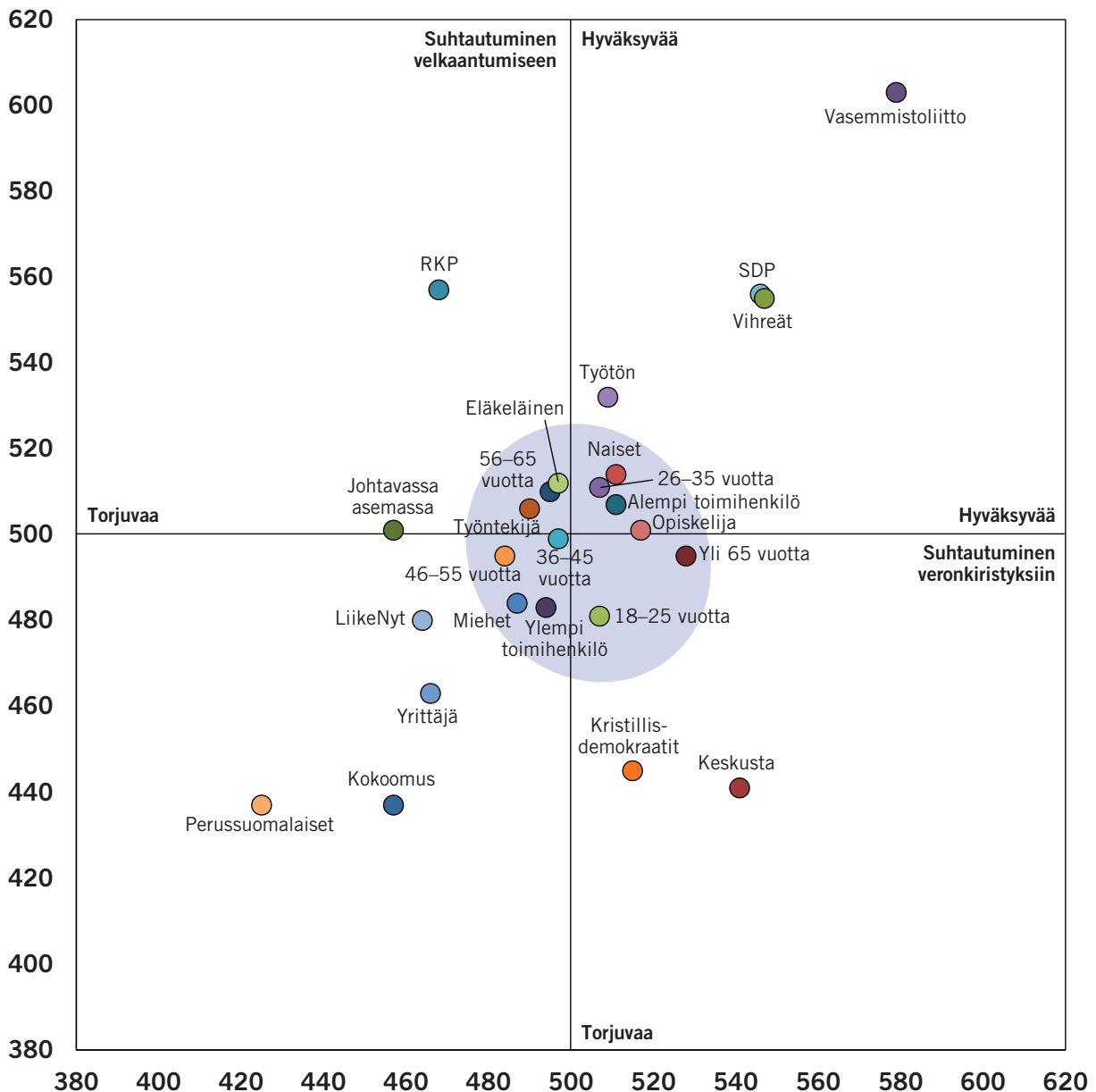
veronkiristykseen ovat hieman RKP:n äänestäjiä torjuvampia, mutta suhtautuminen velkaantumiseen on lähellä väestön keskiarvoa.

Lukuun ottamatta RKP:n, keskustan ja kristillisdemokraattien äänestäjiä asennekartalle piirtyy kaksi blokkaa. Punavihreiden puolueiden (SDP, vasemmistoliitto ja vihreät) kannattajat toivovat selvästi talouspolitiikkaa, jossa velkaantumiseen ei suhtauduta turhan vakavasti ja julkisen talouden tasapainottamiseen kelpaavat veronkiristykset. Toiseen blokkiin kuuluvat perussuomalaisen ja kokoomuksen äänestäjät sekä myös yrittäjät ja Liike Nytin kannattajat, jotka torjuvat sekä velkaantumisen että veronkiristykset eli vaativat talouskurin linjaa.

KAIKILLA ÄÄNESTÄJILLÄ OMA PROFIIILINSA

Suhtautuminen julkisen talouden väitepareihin (ks. Kuvio 2 ja Taulukko 1) jakaa puolueiden kannattajia

KUVIO 11. Väestöryhmien suhtautuminen velkaantumiseen ja veronkiristykseen
(faktoripistemääräkeskiarvot, akselien leikkauspiste = koko väestö keskimäärin)

KUVIO 12. Puolueiden kannattajien suhtautuminen julkista taloutta koskeviin väitepareihin (nettotulokset, %)

laajalle skaalalle, kun tarkastellaan väestöryhmien vastausten summamuuttujia (Kuvio 12).

Kuviosta 12 havaitaan, että vasemmistoliiton kannattajia lukuun ottamatta kaikkien puolueiden kannattajat kallistuvat pitämään velkaantumista ongelmana. Vahvasti sitä mieltä ovat perussuomalaisten, keskustan, kokoomuksen, Liike Nytin ja kristillisdemokraattien kannattajat (tarkemmat erittelyt väestöryhmien näkemyksistä löytyvät Kuvioliitteestä).

Suhtautumisessa eläkemaksuihin kokoomuksen äänestäjiä lukuun ottamatta kaikissa äänestäjäryhmissä kallistutaan mieluummin eläkemaksujen nostamiseen kuin eläkkeiden leikkaamiseen.

Vasemmistoliiton äänestäjistä lähes kaikki valitsevat mieluummin veronkiristykset kuin leikkaukset palveluihin ja etuisuuksiin. Vahvinta leikkausvalmius on perussuomalaisten ja kokoomuksen äänestäjien parissa. Muiden hallituspuolueiden kannattajista keskustan

näkemykset ovat keskellä, vihreiden ja SDP:n äänestäjät valitsevat selvästi mieluummin veronkiristykset.

Julkisen sektorin tehostamispotentiaalista enemmistö on yhtä mieltä kaikkien puolueiden äänestäryhmissä. Suhtautuminen julkisen sektorin palveluvalikoimaan taas jakaa puolueiden kannattajia enemmän. Odotetusti kokoomuksen ja perussuomalaisten äänestäjät ovat leikkaamisen lisäksi myös valmiimpia kaventamaan palveluiden valikoimaa, kun taas etenkin vasemmistoliiton äänestäjät toivoisivat laajempaa palveluvalikoimaa.

Eniten veroissa näkevät kiristämisen varaa niin ikään vasemmistoliiton äänestäjät. Selvästi varovaisemmin samalle kannalle kallistuvat myös SDP:n ja vihreiden äänestäjät. Aivan vastakkaisella kannalla ovat Liike Nytin, perussuomalaisten ja kokoomuksen äänestäjät, jotka eivät kertakaikkiaan näe verotuksessa enää kiristämisen varaa.

Näin kysely tehtiin

Tulokset perustuvat 2 019 henkilön antamiin vastauksiin. Tulosten virhemarginaali on koko väestön tasolla 2–3 prosenttiyksikköä kumpaankin suuntaan. Tiedot kerättiin 16.–28.10.2020. Vastajat edustavat koko maan 18–79-vuotiasta väestöä. Aineisto on kerätty Taloustutkimuksen internetpaneelilla ja painotettu edustamaan väestöä iän, sukupuolen, asuinalueen, koulutuksen, ammatin tai aseman, toimialan ja puoluekannatuksen mukaan. Aineiston tilastollisen jatkoanalyysin on tehnyt Yhdyskuntatutkimus Oy, joka on laatinut myös tulosgraafikan. Tulokset ja niiden tarkemmat väestöryhmittäiset erittelyt löytyvät EVAn kotisivuilta. EVAn Arvo- ja asennetutkimuksia on tehty vuodesta 1984. Tuloksiin voi tutustua osoitteessa: www.eva.fi/arvopankki.

VIITTEET

- 1 Valtioneuvoston kanslia (2011).
- 2 Valtioneuvoston kanslia (2015).
- 3 Tilastokeskus (2020).
- 4 Valtioneuvosto (2019).
- 5 Kullas ja Metelinen (2019).
- 6 Suomalaisen suhtautumista työllisyysasioihin on käsitellyt EVA Arviossa *Hapuileva työllisyys*. Kurronen (2020b).
- 7 Haavisto (2019).
- 8 Valtioneuvosto (2020).
- 9 Kurronen (2020b).
- 10 OECD (2021).
- 11 Haavisto (2019).
- 12 Kurronen (2020a).

LÄHTEET

- Haavisto, I. (2019). Huolettomien hallitus – Äänestäjät avasivat julkisen talouden rahahanat, mutta eivät ole valmiita veronkiristyksiin, EVA Analyysi No 70.
- Kullas, E. ja Metelinen, S. (2019). Jakopolitiikan paluu – Hallituksen menoautomaatti paisuttaa julkista sektoria, EVA Arvio No 17.
- Kurronen, S. (2020a). Eläkemaksujen noidankehä – Eläkemenojen kasvu voi johtaa hyvinvointivaltion alasajoon, EVA Arvio No 26.
- Kurronen, S. (2020b). Hapuileva työllisyys – Suomalaiset haluavat kaikki töihin mutta karsastavat työllisyysasioita, EVA Arvio No 27.
- Metelinen, S. (2020). Sisukkaina savottaan – Suomalaiset ovat valmiita tinkimään eduistaan talouskurin selättämiseksi, EVA Analyysi No 82.
- OECD (2021). Tax revenue, <https://data.oecd.org/tax/tax-revenue.htm> (haettu 25.1.2021).
- Tilastokeskus (2020). Julkisyhteisöjen alijäämä 1,0 prosenttia ja velka 59,3 prosenttia suhteessa bruttokansantuotteeseen vuonna 2019, https://www.stat.fi/til/jali/2019/jali_2019_2020-10-21_tie_001_fi.html (haettu 21.1.2021).
- Valtioneuvosto (2019). Osallistava ja osaava Suomi – sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävä yhteiskunta, Pääministeri Antti Rinteen hallituksen ohjelma 6.6.2019, Valtioneuvoston julkaisuja 2019:23.
- Valtioneuvosto (2020). Vuoden 2021 talousarvioesitys rakentaa tietä ulos koronaviruksesta, <https://valtioneuvosto.fi/-/10616/vuoden-2021-talousarvioesitys-rakentaa-tieta-ulos-koronaviruksesta> (haettu 21.1.2021).
- Valtioneuvoston kanslia (2011). Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelma.
- Valtioneuvoston kanslia (2015). Ratkaisujen Suomi – Pääministeri Juha Sipilän hallituksen strateginen ohjelma 29.5.2015, Hallituksen julkaisusarja 10/2015.

EVA Analyysin *Kirottu velka* kirjoittaja

EVA:n toimituspäällikkö
SAMI METELINEN

ELINKEINOELÄMÄN VALTUUSKUNTA

Elinkeinoelämän valtuuskunta EVA on elinkeinoelämän ajatuspaja, jonka tavoitteena on edistää yhteiskunnan pitkän aikavälin menestystä. EVA toimii elinkeinoelämän ja yhteiskunnan vaikuttajien kohtaamispaikkana.

EVA tuottaa tietoa ja uusia näkökulmia julkiseen keskusteluun.

EVA Analyysit ottavat kantaa ajankohtaisiin kysymyksiin ja tarjoavat ratkaisuja yhteiskunnallisiin ongelmiin.

Analyytit löytyvät EVA:n kotisivuilta www.eva.fi.

ISSN 2342-0774 (Painettu) • ISSN 2342-0782 (PDF)